

fit. Unde et utile. Scientiam superius deest. ^{etiam} Concludo
igitur. ^{etiam} iuris igitur civilis scientia utilis est. Hic igitur argumentum est. ex eo
loco quod est in ipso. hoc est in iure civili. quod minus in questione est ostendit.
hic vocat ad diffinitionem. quae diffinitio quo totum est. argumentum atoto est.
Omnis autem locus atoto. in ipso est. Nec nos ulla dubitatio perturbat. quod ius civile
et iuris scientia utilis quaedam orationes. quod in minus nos collocamus. Non enim
omnis enim. simplici orationis parte. profest. si aliquae orationes integre
in minus constitutur. In hac igitur argumentatione. maxima ac profest. nota.
propositio est ea. per quam intellegimus. omnia quae diffinitioni alicuius coniungun-
tur. ipsa quod illis quae diffinitio est. ex necessitate copulari. Sequitur enim.
cum diffinitio iuris civilis utilis scientiae. posset adiungi. iuris ^{utilis scientia.} civilis. posse co-
pulari. Est igitur hoc argumentum tractum ab eo loco. quod est in ipso. Omnis diffinitio
meo timore est. quae diffinitio. ex autem loco. quod in ipso. atoto. Omnis enim diffi-
nitio totum monstrat. atque aperit. Maxima propositio. Quibus aliquae diffi-
nitio iurigitur. eisdem necessario ea quae diffiniuntur aptantur. Tum partium
enumeratio est. quae quidam hoc modo. Sineque censu. neque testamento. neque
iudicio. liber factus est. non est liber. neque est ulla earum. non est igitur liber. Sic questio.
utrum aliquis quod servum esse constituerit. sit liber. Quod faciendi liberem tres par-
tes. una quod censu liber fiat. Censebant enim antea. soli cives romani.
Si quis ergo iubente. et sentiente domino. nomen dedit. et incensum civis romani
fiebatur. et servituti vinculo soluebat. Atque haec erat censu fieri liberum per
sensum domini. nomen incensum deferre. et officium civis romani. Erat autem pars
altera ad ipsam libtatem. quae iudicio vocabatur. Iudicio. id est vir-
gula. quam licet manu mittendi servi capiti imponens. eundem servum
libtate iudicabat. dicens quaedam verba solennia. atque ideo virgula
illa iudicio vocabatur. Illa pars faciendi liberum. Si quis suprema
voluntate. iustitiam. servum suum liberum. et scripserit. Quae quo
partes faciendi. si quis aliquae quod servum esse constituerit. mon-
strare velat. liberum factum non est. dico. sineque censu. neque iudicio. neque
testamento liber factus est. non est liber. At nulla earum parte. liber factus

Dimisso causarū loco atq; ordine suis instat distributo. de loci ^{enide} facul-
 tate. qbz q; uberis. qbz angustius accommodat ut ciceroni mos ē differunt.
 Primum ut magis oratorib; de philosophis qm̄ in disputationib; larga materia i.
 multa ex causis loco argumētis suppetit copia. Cōmunis quippe oratorib;
 ac philosophis hic loc' ē p̄spiciē. q' ē acutis. his naturas rerū. qd ē philosophē
 p̄pū. illis qd oratoris facultatis ē p̄bantiō facta. Nā ecū res quilibet
 comitat' statim qd cōcludendū ē. & oratoris ad suspensionē mouendā deter-
 gendā ne. facit causas requirere. Hoc q̄ppe stabile in hominū mentib; manet.
 qd neq; factū neq; res ulla; p̄ter illā om̄i p̄ncipē naturā ^{que} sine p̄p̄is causis pos-
 sit existere. q' sit ut uberrim' causar' usus sit. in rethor' orationib;. philosophor'
 q' tractatu. Sicut hunc libellū. m. tullius scribens. ^{pletaq; non ē} roma tractatio dedisse uideat'
 hunc qd locū uiris cōsulis attributū ē demonstrat dicit & sū ^{tam} uberes opor-
 tunitates habeat hic loc' in uirisp̄nce responsionib; subtilis certe atq; acu-
 tus p̄p̄is aris natura potē tractari. scilicet ubi ^{que} deorat subtilita-
 te que poterat in eē cōpensant. Habent enī inq; ^{ip̄i} aia p̄p̄i capū inq; eorū uir'
 possit eūtere. Et enī uiris cōsulor' p̄uatiōis. p̄uatiōis questio causarum.
 maximeq; nullis negotiis. hic causar' loc' examinat. inq; bonę fidei iudicia
 neccunt. In his enī q' fuerit anim' ētrahentiū queri solē. qd ēphendi uix po-
 terit. n̄ p̄cedentib; causis intellegat. In his g' iudiciis. inq; addit. ut ex bona
 fide iudicent. ut ubi ^{ita} iudices dant. ut n̄ strictas int̄ligantes stipulatio-
 nes. s; bonā fidē querant. plurim' causar' usū ē. addit. ut in bonos bene-
 agios opostet. Considerant' mores. inq; runt cōsilia. statuit' qbz qd q; de cau-
 sis amministratū sit. In p̄mis. q' in iudicio uxoris rei. uberrim' causarū
 tractat'. Cū iudiciū uxoris rei. q̄nes p̄diuortii de dote cōtentio est.
 Dos enī licet matrimonio cōstante. in bonis uiri sit. ē tam in uxoris iure.
 & p̄diuortii uelut res uxoria p̄ei potē. Que qdē dos in dū his cōditionib;
 dari solebat. ut si uirū uxoreq; diuortii cōtigisset. qd melius eēt & eq̄s
 apud uirū remaneret. reliquū dōtis restitueret uxori. ut ut qd ex dote
 iudiciū fuisse melius eq̄s apud uirū manere. id uir sibi retinere. qd
 u n̄ eēt melius eq̄s apud uirū manere. id uxor p̄diuortii reciperet.
 queritur. cuius causę a philosophis uestigari solent. quib' p̄missis ut super' dictū ē